

يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله و ذروا ما بقى من
الربا ان كنتم مومنين. فان لم تفعلوا فاذنوا بحرب
من الله و رسوله و ان تبتم فلکم رؤوس اموالکم لا
تظلمون و لا تظلمون.

ای کسانی که ایمان آورده اید، از خدا بپرهیزید و از آنچه از ربا باقی مانده است
فروگذارید، اگر مومن هستید. پس اگر چنین نکردید بدانید که به جنگ خدا و
پیغمبرش برافراشته اید، و اگر توبه کردید اصل سرمایه هایتان از آن شماسست،
نه ستم می کنید و نه ستم می بینید.

(بقره: ۲۷۸-۲۸۰)

اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی

بر سرمایه گذاری خصوصی در ایران

پایان نامه ارائه شده به گروه اقتصاد
دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی
دانشگاه شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد
در رشته علوم اقتصادی

توسط:

محمد فرید خادم غوثی

استاد راهنما:

دکتر حسین صمصامی

شهریور ۱۳۸۶

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۲۵

۹۱۵۵۷

تقریح بہ

پدر و مادر عزیز

برگ تاییدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی بر سرمایه گذاری خصوصی در ایران

نام دانشجو: محمد فرید خادم غوثی

دوره: کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

این پایان نامه در جلسه ۱۳۸۶/۶/۱۸ با شماره ۱۹ و درجه عالی مورد تایید اعضا کمیته

پایان نامه متشکل از استادان زیر قرار گرفت:

استاد راهنما
امضا

دکتر حسین صمصامی

استاد مشاور
امضا

دکتر محمد نوفرستی

استاد ناظر
امضا

دکتر عباس عرب مازار

اذعان

این پایان نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در

فاصله زمانی آذر ماه ۱۳۸۵ تا شهریور ماه ۱۳۸۶ نگارش و تدوین گردیده است.

مطالب این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرکی به این دانشگاه یا دانشگاه های

دیگر ارائه نشده است.

محمد فرید خادم غوثی

شهریور ماه ۱۳۸۶

 امضا

سپاسگزاری

خداوند را شاکرم که وجودم از رحمت اوست و سعادت‌م از حکمت، که آنچه دارم از رحمت است و نداشته‌هایم از سر حکمت. خداوند رحمان و رحیم.

صمیمانه‌ترین قدردانی خود را نثار پدر و مادر عزیزم می‌کنم. از پدرم سپاسگزارم که درست زندگی کردن را به من آموخت. از مادرم سپاسگزارم که طریق مهرورزی را یادم داد. حامیان همیشگی و بهترین مشوقین در همه مراحل زندگی.

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر حسین صمصامی که به عنوان استاد راهنما با دیدی منتقدانه مطالب پایان‌نامه را مطالعه نموده و مرا از راهنمایی‌ها و پیشنهادات بی‌دریغ خود بهره‌مند ساختند، کمال تشکر را دارم. همچنین از استاد گرامی جناب آقای دکتر محمد نوفرستی که به عنوان استاد مشاور در جهت ارتقای علمی پایان‌نامه از هیچ کوششی دریغ ننموده‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم. از استاد محترم جناب آقای دکتر عباس عرب مازار که زحمت مطالعه و داوری پایان‌نامه را متحمل شدند و با نظراتشان بر غنای مجموعه افزودند تشکر و قدردانی می‌کنم.

در کنار اینها دوستانی بودند، که تجارب روزمره خود را با آنها پشت سر گذاشته‌ام و در این مسیر کمک‌های فراوانی به من کرده‌اند. از خانم پگاه بهبهانی، آقای سیاوش گلزاریان و تمامی دوستان کارشناسی ارشد ورودی ۸۳ علوم اقتصادی که مشوق اینجانب در به‌ثمر رسیدن پایان‌نامه بوده‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم.

چکیده

عنوان: اثر تسهیلات اعطایی و نرخ سود بانکی بر سرمایه گذاری خصوصی در ایران

نام دانشجو: محمد فرید خادم غوثی

نام استاد راهنما: دکتر حسین صمصامی

دوره: کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

تاریخ ارائه: شهریور ۱۳۸۶

در برنامه چهارم توسعه همانند برنامه سوم توسعه ایران بر کنترل نرخ رشد بیکاری و افزایش اشتغال جوانان با دستیابی به حداقل نرخ رشد ۸ درصدی سالانه در تولید ناخالص داخلی و متوسط نرخ رشد سرمایه گذاری ۱۲/۲ درصدی تمرکز شده است. در این بین سرمایه گذاری خصوصی نقش اساسی داشته و انجام سیاست های مختلف برای افزایش سرمایه گذاری خصوصی ضروری به نظر می رسد. در اقتصاد ایران افزایش اعتبارات بانکی به بنگاه های زود بازده با نرخ پایین سود تسهیلات بانکی جهت ایجاد اشتغال از جمله اقداماتی است که در راستای اجرای سیاست های مزبور اتخاذ شده است. این رساله به بررسی اثر این دو متغیر یعنی اعتبارات بانکی و نرخ سود تسهیلات بانکی بر سرمایه گذاری بخش خصوصی در بخش های مختلف اقتصادی یعنی کشاورزی، صنایع و معادن، ساختمان و در نهایت بر سرمایه گذاری خصوصی کل می پردازد. در این راستا از مدل شتاب انعطاف پذیر و الگوی خودرگرسیون با وقفه های گسترده (ARDL) در دوره ۱۳۵۲-۱۳۸۳ استفاده می گردد. یافته ها حاکی از آن است که اعتبارات بانکی در همه بخش ها و به صورت کل دارای اثر مثبت و معنی دار و نرخ سود واقعی تسهیلات بانکی دارای اثر منفی و معنی داری هستند. نتایج نشان می دهد که سرمایه گذاری خصوصی بیشترین حساسیت را نسبت به اعتبارات اعطایی بانک ها در بخش صنایع و معادن داراست که بیانگر اتکای بیشتر این بخش به اعتبارات بانکی نسبت به سایر بخش ها است. به همین ترتیب سرمایه گذاری خصوصی بیشترین حساسیت را نسبت به نرخ سود تسهیلات بانکی در بخش کشاورزی دارد. نتایج همچنین بیان می دارد که با توجه به حساسیت سرمایه گذاری خصوصی نسبت به اعتبارات اعطایی بانک ها و نرخ سود تسهیلات بانکی، کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی نسبت به افزایش اعتبارات اعطایی بانک ها اثر بیشتری در افزایش سرمایه گذاری خصوصی دارد.

کلمات کلیدی:

سرمایه گذاری خصوصی، اعتبارات اعطایی بانک ها، نرخ سود تسهیلات بانکی، مدل شتاب انعطاف پذیر، الگوی خودرگرسیون با وقفه های توزیع شده (ARDL)

فهرست مطالب

چکیده
فهرست جداول
فهرست نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱.....	فصل اول: کلیات
۱-۱.....	۱-۱ مقدمه.....
۲.....	۲-۱ تبیین اهمیت موضوع.....
۳.....	۳-۱ هدف از انجام تحقیق.....
۴.....	۴-۱ روش تحقیق و گردآوری داده های آماری.....
۵.....	۵-۱ فرضیه های تحقیق.....
۶.....	۶-۱ خلاصه و فهرست فصل ها.....
۷.....	فصل دوم: سرمایه گذاری و نظریه های مربوط به آن
۱-۲.....	۱-۲ مقدمه.....
۲-۲.....	۲-۲ تعریف سرمایه گذاری.....
۳-۲.....	۳-۲ انواع سرمایه گذاری.....
۱۰.....	۱-۳-۲ سرمایه گذاری جانشینی یا جبران استهلاک.....
۱۰.....	۲-۳-۲ سرمایه گذاری خالص.....
۴-۲.....	۴-۲ اجزای سرمایه گذاری.....
۱۱.....	۱-۴-۲ سرمایه گذاری ثابت.....
۱۲.....	۲-۴-۲ سرمایه گذاری در ساختمان.....

۱۲	۲-۴-۲ تغییر در موجودی انبار.....
۱۴	۵-۲ نظریه های سرمایه گذاری.....
۱۵	۲-۵-۱ نظریه سرمایه گذاری کلاسیک ها.....
۱۷	۲-۵-۲ نظریه سرمایه گذاری کینز.....
۱۹	۲-۵-۳ نظریه سرمایه گذاری نئوکلاسیکی.....
۲۲	۲-۵-۴ نظریه وجوه باقیمانده سرمایه گذاری.....
۲۴	۲-۵-۵ نظریه سرمایه گذاری Q توبین.....
۲۶	۶-۲ اصل شتاب.....
۲۷	۲-۶-۱ الگوی شتاب ساده.....
۲۸	۲-۶-۲ الگوی شتاب انعطاف پذیر.....
۳۰	۷-۲ سرمایه گذاری خصوصی در کشورهای در حال توسعه.....
۳۳	فصل سوم: نرخ سود و سرمایه گذاری در ایران.....
۳۴	۳-۱ نرخ سود در ایران.....
۳۴	۳-۲ ساختار تعیین نرخ سود در نظام کنونی بانکداری بدون ربا در ایران.....
۳۸	۳-۳ نقطه نظرات طرفداران افزایش نرخ سود.....
۳۸	۳-۴ نقطه نظرات طرفداران کاهش نرخ سود در ایران.....
۳۹	۳-۵ سرمایه گذاری در ایران.....
۳۹	۳-۶ نقش تسهیلات بانکی در سرمایه گذاری خصوصی در ایران.....
۴۳	۳-۷ اهمیت سرمایه گذاری بخش خصوصی در ایران.....
۴۴	۳-۸ روند سرمایه گذاری در ایران.....
۴۴	۳-۸-۱ روند سرمایه گذاری در بخش کشاورزی.....
۵۲	۳-۸-۲ روند سرمایه گذاری در بخش صنایع و معادن.....
۵۸	۳-۸-۳ روند سرمایه گذاری در بخش ساختمان.....

۴-۸-۳ روند سرمایه گذاری خصوصی، دولتی و کل ۶۵

فصل چهارم: مروری بر مطالعات گذشته ۷۰

۱-۴ مروری بر مطالعات گذشته ۷۱

۲-۴ مطالعات خارجی ۷۱

۱-۲-۴ مدل کواتارا ۷۱

۲-۲-۴ مدل چمبر و ون ویزن برگن ۷۲

۳-۲-۴ مدل ریبریو و تیکسیرا ۷۴

۴-۲-۴ مدل اردن ۷۵

۵-۲-۴ مدل سینگ و کومار ۷۷

۶-۲-۴ مدل بوتزن، فاس و ورمولن ۷۸

۷-۲-۴ مدل حیدر و قاضی مسعود ۸۰

۸-۲-۴ الگوی گرین و ویلانوا ۸۳

۹-۲-۴ الگوی ولد خانی ۸۴

۳-۴ برخی مطالعات دیگر ۸۵

۴-۴ مطالعات داخلی ۸۷

۱-۴-۴ مدل والی زاده ۸۷

۲-۴-۴ مدل برجسیان ۸۸

۳-۴-۴ مدل شاکری و موسوی ۹۰

۶-۴-۴ مدل سلیمی فر و قوی ۹۰

فصل پنجم: ارائه الگو و برآورد مدل ۹۳

۱-۵ مقدمه ۹۴

۲-۵ روش برآورد الگو ۹۴

۱-۲-۵ معرفی الگوی ARDL ۹۴

۲-۲-۵ معرفی الگوی ECM ۹۷

- ۳-۵ شرحی بر داده های گردآوری شده..... ۹۸
- ۴-۵ ارائه الگو..... ۱۰۲
- ۵-۵ توجیه متغیر های بکار رفته در الگو..... ۱۰۵
- ۶-۵ برآورد الگو و تفسیر نتایج..... ۱۱۰
- ۱-۶-۵ تخمین تابع سرمایه گذاری خصوصی در بخش کشاورزی..... ۱۱۰
- ۲-۶-۵ تخمین تابع سرمایه گذاری خصوصی در بخش صنایع و معادن..... ۱۱۳
- ۳-۶-۵ تخمین تابع سرمایه گذاری خصوصی در بخش ساختمان..... ۱۱۶
- ۴-۶-۵ تخمین تابع سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۱۹
- ۷-۵ میزان اثرگذاری اعتبارات اعطایی و نرخ سود تسهیلات بانکی بر سرمایه گذاری
خصوصی در بخش های کشاورزی، صنایع و معادن و ساختمان..... ۱۲۲
- ۸-۵ خلاصه، جمع بندی و ارایه پیشنهاد..... ۱۲۳
- فهرست منابع ۱۲۵
- خروجی کامپیوتر..... ۱۲۹

فهرست جداول

- جدول (۱-۲): خلاصه نظریات سرمایه گذاری..... ۳۲
- جدول (۱-۳): نرخ های سود اسمی و واقعی سپرده های بانکی در دوره (۱۳۸۳ - ۱۳۵۲)..... ۳۵
- جدول (۲-۳): نرخ های سود اسمی و واقعی تسهیلات بانکی در دوره (۱۳۸۳ - ۱۳۵۲)..... ۳۷
- جدول (۳-۳): مانده تسهیلات اعتباری بانک ها به بخش خصوصی..... ۴۲
- جدول (۴-۳): سرمایه گذاری در بخش کشاورزی به قیمت های ثابت ۱۳۷۶..... ۵۱
- جدول (۵-۳): سرمایه گذاری در بخش صنایع و معادن به قیمت های ثابت ۱۳۷۶..... ۵۷
- جدول (۶-۳): سرمایه گذاری در بخش ساختمان به قیمت های ثابت ۱۳۷۶..... ۶۴
- جدول (۷-۳): سرمایه گذاری خصوصی، دولتی و کل به قیمت های ثابت ۱۳۷۶..... ۶۸
- جدول (۱-۴): خلاصه مطالعات انجام شده..... ۹۲
- جدول (۱-۵): نرخ استفاده از ظرفیت در بخش های مختلف اقتصادی در دوره ۱۳۸۳-۱۳۵۲..... ۱۰۱
- جدول (۲-۵): آزمون دیکی فولر برای متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش کشاورزی..... ۱۱۰
- جدول (۳-۵): آزمون دیکی فولر برای متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش صنایع و معادن..... ۱۱۳
- جدول (۴-۵): آزمون دیکی فولر برای متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش ساختمان..... ۱۱۶
- جدول (۵-۵): آزمون دیکی فولر برای متغیر سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۱۹
- جدول (۶-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای سطح متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش کشاورزی..... ۱۳۰
- جدول (۷-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای تفاضل مرتبه اول متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش کشاورزی..... ۱۳۱
- جدول (۸-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای سطح متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش صنایع و معادن..... ۱۳۲

- جدول (۹-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای سطح متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش ساختمان..... ۱۳۳
- جدول (۱۰-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای تفاضل مرتبه اول متغیر سرمایه گذاری خصوصی در بخش ساختمان..... ۱۳۴
- جدول (۱۱-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای سطح متغیر سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۳۵
- جدول (۱۲-۵): آزمون ریشه واحد دیکی فولر برای تفاضل مرتبه اول متغیر سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۳۶
- جدول (۱۳-۵): برآورد ARDL تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش کشاورزی..... ۱۳۷
- جدول (۱۴-۵): برآورد بلندمدت تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش کشاورزی..... ۱۳۸
- جدول (۱۵-۵): برآورد ECM تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش کشاورزی..... ۱۳۸
- جدول (۱۶-۵): برآورد ARDL تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش صنایع و معادن..... ۱۳۹
- جدول (۱۷-۵): برآورد بلندمدت تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش صنایع و معادن..... ۱۴۰
- جدول (۱۸-۵): برآورد ECM تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش صنایع و معادن..... ۱۴۰
- جدول (۱۹-۵): برآورد ARDL تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش ساختمان..... ۱۴۱
- جدول (۲۰-۵): برآورد بلندمدت تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش ساختمان..... ۱۴۲
- جدول (۲۱-۵): برآورد ECM تابع سرمایه گذاری خصوصی بخش ساختمان..... ۱۴۲
- جدول (۲۲-۵): برآورد ARDL تابع سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۴۳
- جدول (۲۳-۵): برآورد بلندمدت تابع سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۴۴
- جدول (۲۴-۵): برآورد ECM تابع سرمایه گذاری خصوصی کل..... ۱۴۴

فهرست نمودارها

- نمودار(۱-۲): تعادل پس انداز و سرمایه گذاری در نظریه کلاسیک ها.....۱۶
- نمودار(۲-۲): منحنی های کارایی نهایی سرمایه و سرمایه گذاری.....۱۸
- نمودار(۳-۲): منحنی امکانات درآمدی، تصمیم مصرف و سرمایه.....۲۰
- نمودار(۴-۲): رتبه بندی طرح های سرمایه گذاری بر مبنای ارزش فعلی به هزینه آن ها.....۲۲
- نمودار(۱-۳): روند سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در بخش کشاورزی.....۵۲
- نمودار(۲-۳): روند سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در بخش صنایع و معادن.....۵۸
- نمودار(۳-۳): روند سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در بخش ساختمان.....۶۵
- نمودار(۴-۳): روند سرمایه گذاری خصوصی و دولتی.....۶۹

فصل اول

کلیات

۱-۱ مقدمه

عوامل متعددی از قبیل متغیرهای پولی و مالی، سیاسی و ساختاری بر فرآیند سرمایه گذاری در هر کشور تاثیر دارند. یکی از راه های اثرگذاری سیاست های پولی نرخ سود است که به عنوان عاملی موثر بر انگیزه های سرمایه گذاری به شمار می رود. سرمایه گذاری یکی از اجزاء مهم اقتصاد کلان و یکی از ضروریات اساسی در پیشرفت اقتصادی هر کشور است و دستیابی به نرخ رشدی مطلوب نیاز به سرمایه گذاری دارد. افزایش در سرمایه گذاری می تواند منجر به افزایش بنیه اقتصادی کشور، کاهش واردات، افزایش ذخایر ارزی و حرکت سریع تر به سوی پیشرفت اقتصادی گردد. پژوهش های متعددی که در زمینه نظریه ها و الگوهای سرمایه گذاری از سوی پژوهشگران و متخصصان اقتصادی صورت گرفته است، به طور عمده مربوط به اقتصادهای پیشرفته ای است که اتکا آن ها به اقتصاد بازار، از ویژگی بارز آن ها است. این، در حالی است که اقتصاد کشورهای در حال توسعه، عمدتاً دارای مشکلات ساختاری اقتصادی بوده که این امر کاربرد نظریه های کلاسیک اقتصادی را در این کشورها با مشکل روبرو می کند. لذا، اقتصاددانان کشورهای در حال توسعه ناگزیر از توجه به این تفاوت ها و نیز شناخت ویژگی های اقتصادی کشور خود و ارائه نظریه ها و الگوهای منطبق با شرایط این گونه اقتصادها هستند. از سویی بر اساس مطالعات صورت گرفته در کشورهای در حال توسعه، سرمایه گذاری خصوصی نقش بزرگتری را نسبت به سرمایه گذاری عمومی در تعیین رشد اقتصادی بازی می کند.

بر این اساس، محور پژوهش حاضر، اثرات اعتبارات بانکی و نرخ سود تسهیلات بر سرمایه گذاری بخش خصوصی است که به این منظور ابتدا، نظریات مختلف سرمایه گذاری را مورد مطالعه قرار داده و سپس، باتوجه به شرایط خاص کشور و نیز بهره گیری از سایر مطالعات انجام شده، الگویی را برای سرمایه گذاری بخش خصوصی ایران طراحی کرده و به بررسی نقش اعتبارات بانکی و نرخ سود

تسهیلات بانکی^۱ بر سرمایه گذاری خصوصی در بخش های کشاورزی، صنعت و معدن، ساختمان و سرمایه گذاری خصوصی کل می پردازد.

۲-۱ تبیین اهمیت موضوع

سرمایه گذاری خصوصی در ایران تحت تاثیر عوامل متعددی از جمله سیاست های پولی و مالی دولت دچار نوسانات شدید بوده به طوری که سرمایه گذاری خصوصی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ در طی دوره مورد بررسی در دامنه ۲۹۷۲۸ میلیارد ریال (در سال ۱۳۷۴) و ۱۰۲۴۳۶ میلیارد ریال (در سال ۱۳۸۳) قرار داشته است. نرخ سود اسمی (در این جا میانگین موزون نرخ تسهیلات بانک ها) هم در همین دوره در دامنه ۸/۲۵ درصد در سالهای ۱۳۵۸ و ۱۳۵۹ و ۱۷/۸ درصد در سال ۱۳۷۹ بوده است. همچنین بررسی ها نشان می دهد که به جز در برخی سال ها در مابقی دوره مورد مطالعه رابطه مثبت بین سرمایه گذاری خصوصی ناخالص و رشد تولید ناخالص داخلی وجود داشته است که می تواند تعبیری از اصل شتاب باشد. در اکثر مطالعات تجربی نیز بر نقش اساسی و مهم تسهیلات اعتباری بانکیها به بخش خصوصی در سرمایه گذاری خصوصی اشاره شده است.

با توجه به جمعیت ۶۷۶۵۶۰۰۰ نفری ایران در سال ۱۳۸۳ و ساختار جمعیتی که ایران را تبدیل به یکی از جوان ترین جمعیت های جهان کرده است، قسمت بزرگی از جمعیت به دنبال یافتن شغل هستند. در برنامه چهارم توسعه همانند برنامه سوم توسعه ایران بر کنترل نرخ رشد بیکاری و افزایش اشتغال جوانان با دستیابی به حداقل نرخ رشد ۸ درصدی سالانه در تولید ناخالص داخلی و متوسط نرخ رشد سرمایه گذاری ۱۲/۲ درصدی با تکیه بر بخش خصوصی تمرکز شده است. طبق برنامه چهارم توسعه باید برای ۴/۵ میلیون نفر شغل ایجاد شود و این به مفهوم ایجاد بطور متوسط ۹۰۰ هزار شغل جدید در هر سال است. اگر برنامه درست پیش برود انتظار بر این است که هر سال ۱ درصد از نرخ بیکاری کاسته شود و رقم آن از ۱۲/۴ درصد کنونی به ۸/۴ درصد در پایان برنامه برسد. در این بین سرمایه گذاری خصوصی نقش اساسی داشته و اتخاذ سیاست های مختلف برای

^۱ در این پژوهش حداقل نرخ سود تسهیلات بانکی به عنوان پراکسی هزینه استفاده از سرمایه گرفته شده است.

افزایش سرمایه گذاری خصوصی ضروری به نظر می رسد. یکی از این سیاست ها که در کشور ما در حال انجام است افزایش تسهیلات بانکی به بنگاه های زود بازده با نرخ سود تسهیلات بانکی کم جهت ایجاد اشتغال است. هدف از انجام این تحقیق نیز یافتن رابطه بین اعتبارات بانکی و نرخ سود تسهیلات با سرمایه گذاری خصوصی ناخالص و بررسی میزان واکنشی است که سرمایه گذاری خصوصی ناخالص به آن ها نشان می دهد. از آنجا که یکی از منابع تامین کننده سرمایه گذاری در بخش های اقتصادی ایران بانک ها هستند، لذا در این جا این سوال اساسی مطرح می شود که گسترش سرمایه گذاری در بخش های اقتصادی ایران نسبت به اعتبارات بانکی و نرخ سود تسهیلات بانکی چگونه است؟

۳-۱ هدف از انجام تحقیق

در نظام بانکداری متداول، استفاده از نرخ بهره به عنوان یک ابزار سیاست پولی موثر مورد توجه قرار گرفته است. یکی از تاکیدات برنامه سوم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، منطقی کردن نرخ سود بانکی است. بحثی که در حال حاضر در کشورمان و در میان اقتصاددانان مطرح است کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی می باشد، زیرا معتقدند که کاهش نرخ سود از طریق کاهش هزینه های سرمایه گذاری موجب کاهش تورم نیز می شود. گروهی از طرفداران این نظریه چنین استدلال می کنند که نرخ سودهای کنترل شده و پایین تر از نرخ های واقعی بازار می تواند سبب افزایش تقاضا برای سرمایه گذاری شود. به اعتقاد آنان کاهش نرخ سود می تواند زمینه افزایش تقاضا برای خرید کالاها و به حرکت درآوردن چرخ های تولید از یک سو و کاهش هزینه سرمایه گذاری را از سوی دیگر فراهم آورد که این امر افزایش حجم سرمایه گذاری و به دنبال آن افزایش تولید و اشتغال و در نتیجه افزایش درآمدها را در سطح جامعه در پی خواهد داشت. لذا بررسی موضوع نرخ های سود بانکی و واکنش سرمایه گذاری به آن با توجه به روح حاکم بر نظام بانکداری بدون ربا که تاکید بسیاری بر عملکرد بخش واقعی اقتصاد دارد و یافتن شاخصه هایی که ضمن در برداشتن تحولات بخش واقعی، بازار سرمایه را تحت الشعاع قرار ندهد و از حداقل نوسان

برخوردار باشد، ضروری است. در این تحقیق سعی می‌گردد که با استفاده از الگوی شتاب انعطاف پذیر اثر نرخ سود تسهیلات بانکی و اعتبارات بانکی پرداخت شده به بخش خصوصی، ابتدا بر سرمایه گذاری خصوصی در بخش های مختلف اقتصادی نظیر بخش کشاورزی، بخش صنایع و معادن، بخش ساختمان و سپس بر سرمایه گذاری خصوصی کل سنجیده شود.

۴-۱ روش تحقیق و گردآوری داده های آماری

روش های تجزیه، تحلیل و پژوهش در علوم اقتصادی به پیشرفت های زیادی دست یافته به طوری که نسبت به سایر شاخه های علوم اجتماعی موفقیت بیشتری کسب کرده است. در این تحقیق برای برآورد مدل با توجه به اطلاعات موجود از داده های سری زمانی در دوره ۱۳۵۲-۱۳۸۳ و الگوی خودرگرسیون با وقفه های گسترده (ARDL)^۱ و نرم افزار میکروفیت^۲ استفاده شده است. داده های آماری و اطلاعات مورد نیاز مربوط به متغیرها نیز به صورت کتابخانه ای و با استناد به آمارهای رسمی مراکز دولتی نظیر ترازنامه و گزارش های اقتصادی بانک مرکزی، سالنامه های آماری، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، وزارت اقتصاد و دارایی و مرکز آمار ایران تهیه شده است.

۵-۱ فرضیه های تحقیق

فرضیه های این تحقیق ابتدا در بخش های مختلف اقتصادی نظیر بخش کشاورزی، بخش صنایع و معادن، ساختمان و سپس برای سرمایه گذاری خصوصی به صورت کل به صورت زیر مورد بررسی قرار می گیرد:

۱. کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی موجب افزایش سرمایه گذاری خصوصی در ایران می شود.
۲. افزایش حجم تسهیلات بانکی موجب افزایش سرمایه گذاری خصوصی در ایران می شود.

^۱ Auto-Regressive Distributed Lag

^۲ Microfit

۶-۱ خلاصه و فهرست فصل ها

این پایان نامه مشتمل بر شش فصل است. در فصل اول کلیات مربوط به تحقیق بیان می گردد. فصل دوم به بیان نظری ادبیات مربوط به تحقیق می پردازد و انواع نظریات سرمایه گذاری مربوط به مکاتب مختلف اقتصادی مورد بررسی قرار می گیرد. در فصل سوم به نرخ سود و سرمایه گذاری و روند آن در بخش های مختلف اقتصادی در ایران پرداخته می شود و آمار و اطلاعات اقتصادی مربوط به هر بخش ارائه می گردد. مطالعات صورت گرفته و تحقیقات انجام شده در این باره موضوع فصل چهارم خواهد بود. فصل پنجم به بررسی مدل، نحوه گردآوری اطلاعات، برآورد معادلات و در نهایت ارائه نتایج و ذکر پیشنهادات اختصاص می یابد. قسمت پایانی فصل پنجم شامل فهرست منابع و خروجی های کامپیوتر است.